

Een hanger in het orgel

door Johan Poldervaart, orgelstemmer
van het Steinmeyer/Pels orgel in de Grote Kerk te Papendrecht

*D*at er wat aan een orgel hapert komt bij het ene orgel zelden voor en bij een ander regelmatig. Het systeem van het orgel is meestal de schuldige. En als er iets gebeurt komt het niet altijd goed uit.

Het orgel is een gebruiksvoorwerp en wordt meestal alleen op zondag gebruikt voor het begeleiden van de gemeentezang. In de week kan het gebruikt worden voor zang-avonden en orgelconcerten.

Een storing komt altijd ongelegen, want je kan er dan niets aan doen op dat moment.

Bij een kerkdienst moet een organist daar proberen omheen te spelen wat niet altijd kan. Heb je twee klavieren tot je beschikking dan is er nog wel wat te regelen, maar met één klavier wordt het knap lastig.

Tijdens een orgelconcert is het voor de concertgever niet leuk als er iets gebeurt. Gebeurt er iets tijdens het doornemen van de muziek en registraties uitzoeken dan wil er nog wel eens tijd zijn om er een orgelmaker bij te halen. Tijdens een concert is er niet altijd een orgelmaker aanwezig. Soms heeft een organist geluk dat er wel iemand in de kerk zit die iets op kan lossen zodat het concert toch nog verder kan.

Dat geluk had Klaas Jan Mulder eens in de Grote Kerk in Papendrecht. Halverwege het concert speelde hij een werk van Händel en na een maat of vijftien kwam er een hanger.

Wat doe je dan als orgelmaker? Je gaat naar het orgel toe en zegt tegen de organist: "Ik zal er even wat aan doen".

Om precies te zijn, het was groot G van de Trombone 8' van het pedaal. Daar is makkelijk bij te komen. Dus het magneetje onder de lade nagekeken, schoon geblazen en weer gemonteerd. Volgens mij moest het over zijn maar zeker weten doe je dat niet. Ik weer naar Klaas en zeg: "Begin maar weer". De deur bij de speeltafel doe ik dicht. Maar ik blijf achter het orgel staan en de deur van de kast niet op slot. ▶

Klaas begint weer met hetzelfde werk, en na dezelfde maten weer die hanger. Wat ga je doen? Duik de kast in en binnen drie seconden licht ik de pijp van het gat en de hanger is over.

Wat ga je dán weer doen om het concert ongehinderd verder te laten gaan? In het orgel blijven zitten, Klaas gewoon weer met datzelfde werk laten beginnen, en iedere keer dat ik hoorde dat de pedaaltonswerken weer aan de beurt waren hield ik de pijp net iets boven het gat zodat deze wel kon spreken maar geen hanger kon veroorzaken. Als ik de pedaaltonswerken niet meer hoorde zette ik de pijp weer terug.

Ik kon dan blijven zitten onder de zwelkast waar het pijpwerk van het tweede manuaal zich bevindt.

Vóór mij was het pijpwerk van het eerste manuaal dat toch meer in de richting van de kerkruijnte gaat, dus ik had daar niet zoveel last van. Zo heb ik Klaas lekker door laten spelen tot het einde van het concert. Maar daarna. Hoe gaat dat dan verder.

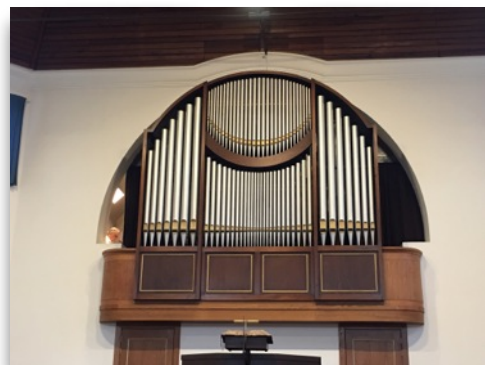
Hij neemt het applaus in ontvangst. En ik ga het orgel uit naar de speeltafel. Klaas keek raar op toen ik daar ineens weer bij hem stond.

Ik hoorde toen het verhaal van wat hij had gedaan na de tweede keer van die hanger. Hij was gaan uitproberen met de drie Tongregisters van het pedaal. Het is daar een unit van Fagot 16', Trombone 8' en Klaroen 4'. Toen hij de Klaroen 4' dicht drukte hield de hanger op, dus Klaas dacht: Die moet ik niet meer gebruiken. Zo ging hij weer verder spelen.

Maar nu komt de clou. Op het moment dat Klaas de Klaroen 4' uitschakelde haalde ik de pijp omhoog. Toen ik dat aan hem vertelde schrok hij daar behoorlijk van. Want hij begreep toen pas dat ik het verdere verloop van het concert in het orgel had gezeten.

En dan nog het leuke van de zaak. In het begin schrijf ik dat het groot G was van de Trombone 8'. Het pedaal heeft hier 30 tonen, dus de hoogste pijp van de Trombone is f'.

De Klaroen begint pas bij klein c van de Trombone. Dus wat Klaas dacht - handig te zijn - was overbodig. Die hanger kwam niet in de Klaroen voor. Dat is toch een leuke mop van een organist. ●

Foto's : @ Lillian Lubega